

9 клас

**Перші поетичні
твори баладного та
елегійного жанрів**

Стрембицька Л.А.

«Шевченко – це той, хто живе в кожному з нас. Він – як сама душа нашого народу, правдива і щира...Поезія його розлита повсюдно, вона в наших краєвидах і в наших піснях, у глибинних, найзаповітніших помислах кожного, чий дух здатен розвиватись».

О. Гончар

Пригадаймо !

«ДАТИ І ПОДІЇ»

1814

1828

1838

1840

1843

1847

1857

1860

1861

Тараса взяли **служкою** до панського двору в село Вільшани. Був козачком у пана Енгельгардта

Відбувся **викуп** з кріпацтва.

Вихід збірки «**Кобзар**»

Народження Шевченка в селі Моринці на Київщині.

Шевченко **вперше** приїжджає в Україну.

Арешт Т.Шевченка.

Друк «Кобзаря» Шевченка - збірки віршів, яку згодом буде знати весь світ.

Смерть поета. Поховано в Петербурзі на Смоленському кладовищі.

Повернення поета із заслання.

Періодизація творчості Т.Г.Шевченка

1837-1843 — рання творчість

1843-1847 — період «трьох літ»

**1847-1857 — період арешту і
заслання**

1857-1861 — останні роки життя.

Тематика творів раннього періоду творчості Т.Г.Шевченка

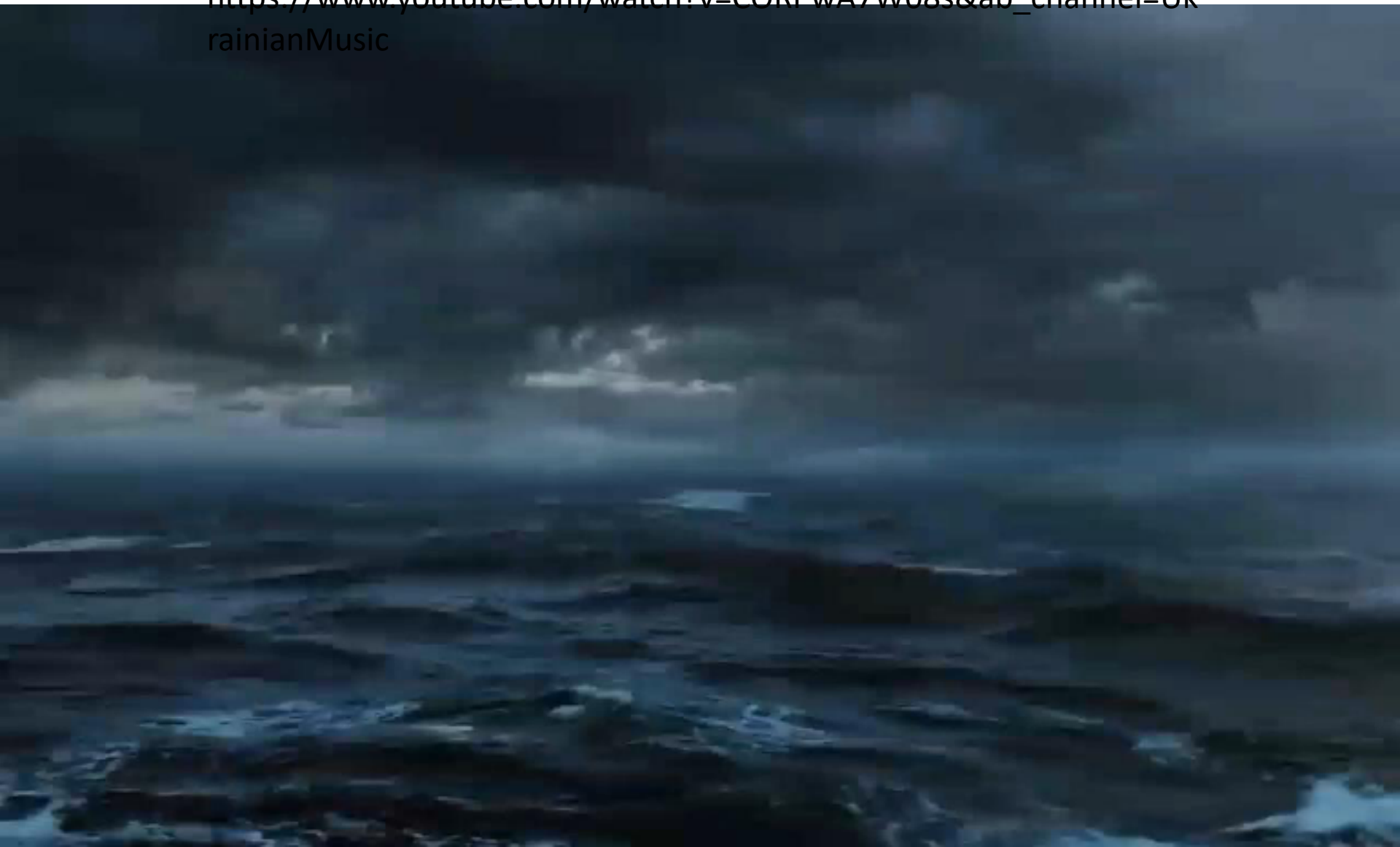
- ❖ Роль поета й поезії в суспільному житті («Перебендя»)
- ❖ Трагічна доля жінки-покритки («Причинна», «Катерина»)
- ❖ Героїчне минуле України («Гамалія»)
- ❖ Сирітство і соціальна несправедливість («Тяжко-важко в світі жити...»)

Метод «КРОССЕНС»

https://www.youtube.com/watch?v=CORPwA7W08s&ab_channel=UkainianMusic

Балада «Причинна»

Причинна – жінка, якій пороблено, не володіє собою, не пам'ятає себе, не при розумі, іншими словами, божевільна.

Вправа «Мозкова атака»

- Доведіть, чи є твір «Причинна» баладою?
- Визначити ознаки балади у творі.

Балада - це ліро-епічний твір фантастичної, історико-героїчної чи соціально-побутової тематики з драматично напруженим сюжетом, що містить фольклорну основу

Ознаки балади:

Фантастичний сюжет,
зображення однієї події з життя головного героя,
фольклорна основа,
висока емоційність,
нетривалий час подій,
невелика кількість дійових осіб,
стислість, малий обсяг,
віршована форма

Балада «Причинна»

Особливості назви твору.

Причинна — жінка, яка втратила психічну рівновагу внаслідок того, що їй, за давніми народними уявленнями, «щось пороблено», в даному разі — ворожкою.

Композиція.

Експозиція: пролог, знайомство з дівчиною, яка під впливом ворожіння стала причинною.

Зав'язка: очікування героїнею коханого козака, що обіцяв повернутися до неї з походу.

Кульмінація: смерть героїв.

Розв'язка: епілог (поховання закоханих).

Балада «Причинна»

Жанр: романтична балада.

Тема: розповідь про вірне кохання, розлуку і трагічну смерть закоханих.

Ідея: возвеличення щирого почуття кохання і водночас засудження жорстокого і злого світу, де неможливо зберегти сильні, чисті, справжні почуття.

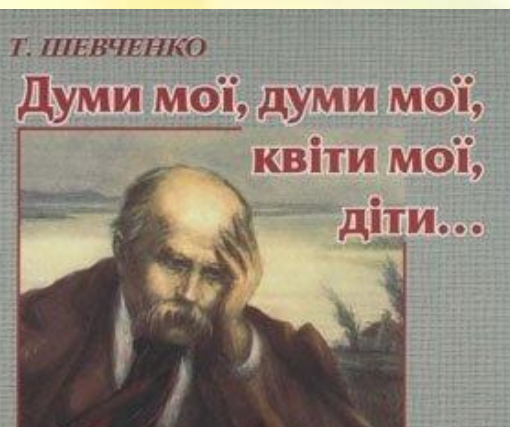

Лірична пауза

Відомий та дуже популярний в країні співак Артем Півоваров в дуеті з Надією Дорофєєвою на 100-ий день війни в Україні презентували пісню **«Думи» на вірш Тараса Шевченка.**

Сучасна пісня пронизана тугою і сумом за вітчизною витримкою в 183 роки.

Вірш Тараса Шевченка «Думи мої, думи мої...»— сповнений сумом за Батьківщиною, автор вболіває за українців, які знаходяться в панській неволі, терплять приниження та знущання.

<https://www.youtube.com/watch?v=dZzfiLPC-Rk&list=RDdZzfiLPC->

«Думи мої, думи мої ...»

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер не
розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не
приспало,
Як свою дитину?..
Бо вас лихо на світ на
сміх породило,
Поливали сльози...
чом не затопили,
Не винесли в море,
не розмили в полі?..
Не питали б люде,
що в мене болить,

Не питали б, за що
проклинаю долю,
Чого нуджу світом?
"Нічого робить", —
Не сказали б на сміх...
Квіти мої, діти!
Нащо ж вас кохав я,
нащо доглядав?
Чи заплаче серце одно
на всім світі,
Як я з вами плакав?..
Може, і вгадав...
Може, знайдеться
дівоче
Серце, карі очі,
Що заплачуть на сі
думи, —
Я більше не хочу.

Одну сльозу з очей
карих —
І пан над панами!
Думи мої, думи
мої,
Лихо мені з вами!
Думи мої, думи
мої,
Квіти мої, діти!
Виростав вас,
доглядав вас, —
Де ж мені вас діти?
В Україну ідіть,
діти,
В нашу Україну,
Попідтинню
сиротами,
А я — тут загину.

Там знайдете
щиру правду,
І слово ласкаве.
Там знайдете
щире серце,
А ще, може, й
славу...
Привітай, же,
моя ненько,
Моя Україно,
Моїх діток
нерозумних.
Як свою дитину.

Елегія — один із жанрів лірики медитативного (філософського), меланхолічного, почасти журливого змісту («Думи мої...» Т. Шевченка)

Жанр: громадянська лірика.

Тема: звернення Т. Шевченка до своїх дум із сподіванням і вірою у вільне життя співвітчизників.

Ідея: тільки впевненість у щасливе життя, наполегливість допоможе змінити соціальний устрій; засудження слабкості, поневірянь, байдужості, що роблять людину рабом.

Основна думка: думка про нещасливу долю свого народу не залишає поета протягом усього часу перебування далеко за межами України

Художні засоби:

ЕПІТЕТИ МЕТАФОРИ ПОРІВНЯННЯ

Риторичні звернення

Карі очі; думи – як свою дитину; Боже;
Серце рвалося, сміялось; добрим людям;
козацькая воля; мої думи; думка, як той
ворон; думи мої; квіти мої, діти; ненько,
моя Україно; чорнії брови; Дніпр широкий
– море; могили – море; вишневий сад
зелений; стали на папері ; моя Україно.

*І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі*

Т.Г.Шевченко

Домашнє завдання.

Читати поетичні твори баладного та елегійного жанрів («Причинна», «Думи мої, думи мої...»).